

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขต
นิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น
PEOPLE PARTICIPATION IN COMMUNITY ECONOMIC DEVELOPMENT
ACCORDING TO ITTHIPADA 4 OF UBONRATANA DAM SELF-ESTABLISHED
SETTLEMENT, UBONRATANA DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE

พระอธิการสมนึก อตตทีโป (สืบคำ), พระครูประยุตสารธรรม,
พระมหาวิรุธ วิโรจโน และพระครูสังฆรักษ์ ทวี อภโย

Phraathikarn Somnuek Attadipo (Suebka), Phrakhruprayutsaradham,
Phramaha Wiruth Wirojano and Phrakhrusangkharak Thawee Abhayo

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Corresponding Author E-mail: somnuek.promarangsri@gmail.com

บทความวิจัย (Research Article)

Received. 6/11/2023, Revised 14/3/2024, Accepted 16/3/2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น และ 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ประชาชนในเขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ จำนวน 395 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายแบบจับฉลากตามชั้นภูมิ เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยใช้สถิติทดสอบค่าที รวมทั้งการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว-ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนในเขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน; อิทธิบาท 4

Abstract

This research aims to 1) study the level of public participation in community economic development according to the principles of Itthipatha 4, Ubonrat Dam Self-Help Settlement Area, Ubonrat District, Khon Kaen Province and 2) compare people's participation in community economic development according to the principle of Itthipatha in 4 Ubonrat Dam Self-Help Settlement Areas, Ubonrat District Khon Kaen Province Classified by personal factors including gender, age, education level, occupation, monthly income. It was quantitative research. The samples of this research were 395 people in the Ubonrat Dam Self-Help Settlement. It was sampled using a simple random drawing method according to geographic strata. The research tool was a questionnaire, analyzed personal data using percentages, averages, and standard deviations and compared the relationship between independent variables and dependent variables using t-test statistics, including one-way analysis of variance. The research findings are as follows: Overall, the community in the Ubonrat Dam Self-Reliant Industrial Estate, Ubonrat District, Khon Kaen Province, has a high level of participation in the development of the community economy based on the four principles. When considering each aspect, the highest average score is in decision-making, followed by operations, benefit-sharing, and evaluation. Regarding the comparison of community participation levels in the development of the community economy based on the four principles of the Ubonrat Dam Self-Reliant Industrial Estate in Ubonrat District, Khon Kaen Province, it is found that there are significant differences based on variables such as gender, age, occupation, income, and education level, with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: People participation; Community economic development; Itthipada 4

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้ความพอเพียงกับตนเอง อันนี้ก็เคยบอกว่าความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก จึงอาจล้ำสมัย คนอื่นเขาต้องการเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียกว่า เศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง (พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2539) จากพระราชดำรัสดังกล่าวพอสรุปความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนของคนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐบาลเพื่อการบริหารและพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง

พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันจะเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายในด้วยความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวังอย่างมีคุณธรรม (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560 : ออนไลน์)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2566 - 2570) มุ่งตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้บรรลุผลได้ในระยะเวลา 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ซึ่งเป็นพิจารณาจากการประเมินโอกาส ความเสี่ยง จุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศและบริบทสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ ในการที่จะผลักดันขับเคลื่อนให้การพัฒนาต่อ ยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่องภายใต้แผนพัฒนาฯ ในฉบับต่อ ๆ ไป ซึ่งได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจไว้ เช่นข้อ 1) เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสสามารถได้รับการพัฒนาศักยภาพ และข้อ 4) เพื่อให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็ง มีเสถียรภาพ และมีความยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากและสร้างความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร และน้ำ รวมถึงสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิต บริการเดิมและขยายฐานใหม่ โดยการใช้นวัตกรรมที่เข้มข้นมากขึ้นสามารถแข่งขันได้ โดยเป็นมิติของการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคม ที่มีการพัฒนาไปเพื่อประโยชน์สุขที่มีเหตุผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันที่ดี สร้างความยั่งยืนในสังคมไทย (กิตติวราณ กัลยาณมิตร และคณะ, 2563 : 69 - 85)

ส่วนหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับการมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมากขึ้น หรือมีแนวโน้มที่จะพัฒนาขึ้นได้จะต้องใช้หลักอิทธิบาท 4 อันประกอบด้วยฉันทะ, วิริยะ เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้บุคคลมีความมั่นใจในการที่จะเผชิญหน้ากับปัญหา และอุปสรรคในการทำงาน และมีจิตตะ, วิมังสา เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยในการเอาชนะปัญหา และอุปสรรคในการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตามบริบทของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่อันเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของประชาชนอย่างพอเพียง และอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นว่าการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนบนฐานของความพอเพียงอยู่ดีกินดี และมีภูมิคุ้มกันที่ดีตามนโยบายของกรมการพัฒนาชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของทุกภาคส่วนของประชาชนในเขตอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พร้อมทั้งส่งเสริมให้นำหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วยฉันทะ (ความรัก และความพอใจ), วิริยะ (ความเพียร), จิตตะ (ความเอาใจจดจ่อ ความเอาใจใส่) และวิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง ตรวจสอบ) มาน้อมนำจิตใจให้เกิดการพัฒนาจากจิตสำนึกที่ดีภายในจิตใจ สำหรับการทำงานหรือทำสิ่งใด ๆ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงปริมาณเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น ออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นประชาชนที่อาศัยในเขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น (เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอายุ 21 ปีขึ้นไป) จำนวน 29,431 คน (สถิติจำนวนประชากรแยกอายุ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2565 : ออนไลน์) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ระดับความเชื่อมั่นของตัวอย่างที่ 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 395 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) ประกอบด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจนแน่นอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) อาชีพ 4) รายได้ 5) ระดับการศึกษา ข้อคำถามเป็นลักษณะการตรวจสอบรายการ (Checklist) และเป็นคำถามปลายปิด (Close Ended Questionnaires) ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ระดับคะแนน (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เลือกตอบคำถาม 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุดกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5 4 3 2 1 คะแนน ตามลำดับ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน มีค่าเท่ากับ 0.66 – 1.00 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยนำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.788 ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมานำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าทางสถิติ และขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างตัวแปรอิสระที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในเขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 52.15 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับอายุ 61 – 80 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.56 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.99 ส่วนใหญ่มีรายได้ 6,001 - 9,000 บาท จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 42.28 และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ระดับอนุปริญญา/ปวส.จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 26.08

2. ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนในเขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ ด้วยวิธีการ t - test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ประชาชนในเขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนในทุกอายุ มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น” ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิจัย จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุธรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5.2 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น ตามรายด้าน

5.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเอาใจใส่ในการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ท่านพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นและเสนอแนะ รองลงมา คือ ท่านพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รองลงมา คือ ท่านไตร่ตรอง ตรวจสอบในการลงมติเห็นชอบโครงการในที่ประชุม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกรรมการโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาคัด บงกชุนทด และคณะ (2562 : 209 - 222) การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอมือ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอมือ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในระดับมากเป็นอันดับแรก รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีส่วนร่วมในระดับมากและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอมือ จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 ข้อเสนอแนะคือ ควรกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนติดตามผลการดำเนินงานของการพัฒนาในชุมชน และกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสออกมามีส่วนร่วม จากงานวิจัยข้างต้น ปัญหาการขาดความรู้ของประชาชน

5.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเอาใจใส่โดยมีส่วนร่วมในประชาสัมพันธ์โครงการ รองลงมา คือ ท่านพึงพอใจที่มีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรมพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รองลงมา คือ ท่านไตร่ตรอง ตรวจสอบในการบริจาคสิ่งของอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เงิน เช่น วัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ท่านพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนดำเนินงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับกิตติวรรณ กัลยาณมิตร และคณะ, 2563 : 69 - 85) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนตำบลหัวดง อำเภอมือ จังหวัดพิจิตร สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ คือ ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลหัวดง อำเภอมือ จังหวัดพิจิตร มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตำบลหัวดง อำเภอมือ จังหวัดพิจิตร พบว่า รายได้ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน แต่เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ปัญหาการขาดเวลาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม การขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วม ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานในกิจกรรมหรือโครงการ ประชาชน

ส่วนใหญ่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ ประชาชนต้องการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์มากกว่าที่มีในโครงการ การมองเห็นผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนบางกลุ่มมากกว่าความเข้มแข็งที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน และประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการติดตามประเมินผลของกิจกรรมต่าง ๆ

5.2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเอาใจใส่โดยรวมเป็นวิทยากรในโครงการ รองลงมา คือ ท่านพึงพอใจที่มีส่วนร่วมประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รองลงมา คือ ท่านพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รองลงมา คือ ท่านไตร่ตรอง ตรวจสอบการใช้ทรัพยากรแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดซื้อ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับเลิศชาย หอมหวล และ พิชัยรัฐ หมื่นด้วง (2564 : 210 - 222) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84, S.D. = 0.42$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x} = 4.30, S.D. = 0.37$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 3.45, S.D. = 0.78$) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านไตร่ตรอง ตรวจสอบการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อไปในอนาคต รองลงมา คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางนโยบาย แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รองลงมา คือ ท่านเอาใจใส่โดยรวมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ รองลงมา คือ ท่านพึงพอใจที่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผลของโครงการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนซึ่งสอดคล้องกับกิริตวิวรรณ กัลยาณมิตร และคณะ, 2563 : 69 - 85) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ คือ ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า รายได้ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน แต่เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ปัญหาการขาดเวลาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม การขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วม ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานในกิจกรรมหรือโครงการ ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ ประชาชนต้องการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์มากกว่าที่มีในโครงการ การมองเห็นผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนบางกลุ่มมากกว่าความเข้มแข็งที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน และประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการติดตามประเมินผลของกิจกรรมต่าง ๆ

5.3 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา รายละเอียดในแต่ละกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

5.3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ ด้วยวิธีการ t - test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ประชาชนในเขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับปณิธาน บณชุนทด และคณะ (2562 : 209 - 222) การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05

5.3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนในทุกอายุ มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่าอายุคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภรดา งบสูงเนิน (2562 : 129 - 139) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปะตง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปะตง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05

5.3.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอาชีพ โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนในทุกอาชีพ มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่าอาชีพคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD ซึ่งไม่สอดคล้องกับกักรัตนวรรณ กัลยาณมิตร และคณะ, 2563 : 69 - 85) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05

5.3.3.1 ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรมกับประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปกับประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.3.3.2 ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรมกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และประชาชนที่มีอาชีพค้าขายกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามรายได้ โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนในทุกรายได้ มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่ารายได้คู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD ซึ่งไม่สอดคล้องกับเลิศชาย หอมหวล และ พิชัยรัฐ หมั่นดวง (2564 : 210 - 222) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอมืองเลย จังหวัดเลย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.4.1 ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,001 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ 9,001 ขึ้นไป ประชาชนที่มีรายได้ 3,001 - 6,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ 9,001 ขึ้นไป และประชาชนที่มีรายได้ 6,001 - 9,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ 9,001 ขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.4.2 ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,001 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ 9,001 ขึ้นไป ประชาชนที่มีรายได้ 3,001 - 6,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ 9,001 ขึ้นไป และประชาชนที่มีรายได้ 6,001 - 9,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ 9,001 ขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.4.3 ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,001 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ 9,001 ขึ้นไป ประชาชนที่มีรายได้ 3,001 - 6,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ 9,001 ขึ้นไป และประชาชนที่มีรายได้ 6,001 - 9,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ 9,001 ขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนในทุกระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่าระดับการศึกษาคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD ซึ่งสอดคล้องกับ ประคอง สุขนครจิตต์ และคณะ (2561 : 181 - 200) การ

มีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการค้นหาปัญหา ด้านการติดตามผลและด้านการดำเนินการตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพทางสังคมต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ รายได้ และรายจ่ายของครัวเรือนต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแตกต่างกันเฉพาะบางด้านเท่านั้น

5.5.1 ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับอนุปริญญา/ปวส. และประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

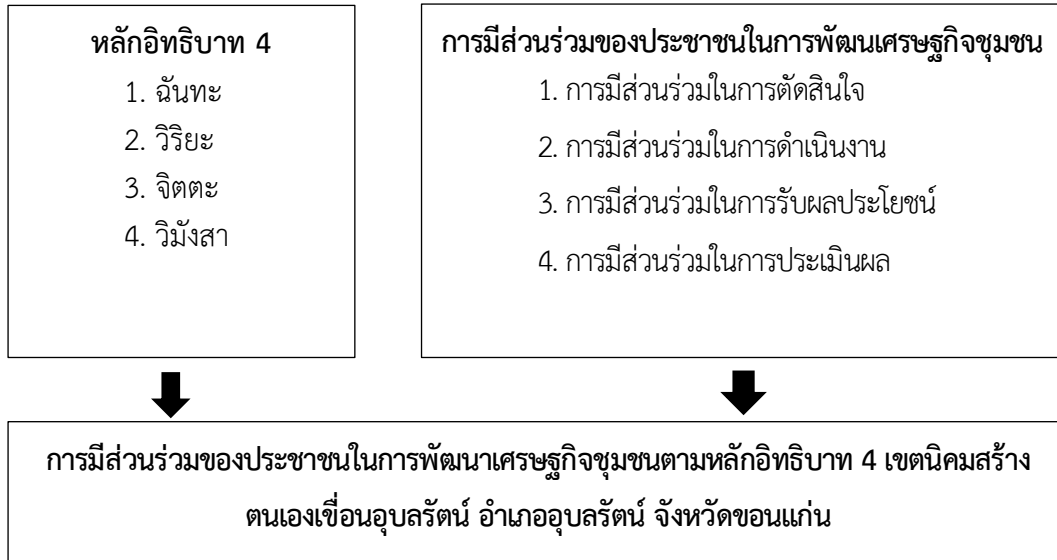
5.5.2 ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับอนุปริญญา/ปวส. และประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.5.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับอนุปริญญา/ปวส. ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป และประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นั่นคือประชาชนต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจอย่างแน่วแน่ (ฉันทะ) เป็นบันไดขั้นแรก จากนั้นจะผลักดันไปสู่ความพากเพียรที่จะทำให้การทำงานที่กระทำร่วมกันสำเร็จเสร็จสิ้นลงได้ (วิริยะ) เมื่อได้พยายามแล้วต้องรักษาระดับความเพียรในการทำงานไว้ไม่ให้ทอดอ้อย ท้อแท้ หรือล้มเลิกที่จะทำการงาน

นั้นเสียกลางคันด้วยจิตใจที่เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว (จิตตะ) ขณะที่ดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เจริญก้าวหน้าอยู่นั้น จะต้องพิจารณาใคร่ครวญ ไตร่ตรองถึงกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ให้รอบคอบ รัดกุม เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อนออกไปจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เดิมนั่นเอง นับเป็นบทสรุปของการเชื่อมโยงหลักธรรมเข้ากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน ดังองค์ประกอบภาพตามกรอบแนวคิดด้านล่างนี้

แผนภูมิภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ประชาชนควรมีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบอยู่เสมอ และควรมีการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบโครงการต่าง ๆ

2. องค์กรทางพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ในเขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ให้มีความเพียงพอ ควรขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่มาให้การสนับสนุนในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนโครงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษา “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น” มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่นเพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน และสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน ในแต่ละพื้นที่

2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่นเช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน ทศนคติ หลักธรรมาภิบาล นโยบายรัฐบาล วัฒนธรรมองค์การ เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 เขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่นโดยใช้วิธีการวิจัยอื่น ๆ เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การระดมความคิดเห็นเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประสิทธิผลของพฤติกรรมทางการเมืองท้องถิ่นตามหลักศีล 5 ของประชาชนในเขตนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

กীরติวรรณ กัลยาณมิตร, สันถนัฐ จักรภัทรวงศ์ และวิจิตรา ศรีสอน. (2563). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร*.

วารสารรัชต์ภาค, 14(34), 69 - 85.

ประคอง สุคนธจิตต์, สุนันทา งามเดโช และดาวพันธ์ เฉลยพงษ์. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน. *วารสารร่วมพฤษ มหาวิทยาลัยเกริก*. 36(1), 181 - 200.

ปณณทัต บณขุนทด ริร์ พิมมานุรักษ์ ธนัชพร หาได้ และสันติ คู่กระสังข์. (2562). การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณ์*. 6(1), 209 - 222.

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2560). *แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.chaipat.or.th/publication/publish-document/sufficiency-economy.html>

เลิศชาย หอมหวน และพิชัยรัฐ หมื่นด้วง. (2564). การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6(11), 210 - 222.

ศุภรดา งบสูงเนิน. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปะตง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 20(ฉบับพิเศษ), 129 - 139.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2565). สถิติจำนวนประชากรแยกอายุ. 2565 สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/home.php>

อรรวรรณ เกษร. (2567). การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนกับกฎหมายที่ควรรู้ ตอนที่ 1. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2567 จาก

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2169